

QUAN ĐIỂM CỦA VATICAN, LIÊN HỘI ĐỒNG GIÁM MỤC Á CHÂU VÀ HỘI ĐỒNG GIÁM MỤC VIỆT NAM VỀ TRUYỀN THÔNG, TRUYỀN THÔNG XÃ HỘI

Tóm tắt: Công đồng Vatican II đã thiết lập Ngày Thế giới Truyền thông cho toàn Giáo hội hoàn vũ (Sắc lệnh *Inter Mirifica*). Giáo hội Công giáo thiết lập Ngày Thế giới Truyền thông vì giới lãnh đạo Giáo hội nhận thức được sự phát triển, vai trò và ảnh hưởng của các phương tiện truyền thông ngày càng gia tăng. Sau khi ban hành Sắc lệnh *Inter Mirifica*, Tòa Thánh đã ban hành các Tông thư, Huấn thị, hoặc các văn bản thể hiện rõ hơn sự cần thiết áp dụng công nghệ thông tin vào việc rao giảng Tin Mừng. Bài viết này đề cập một số quan điểm của Vatican về truyền thông và truyền thông xã hội; Việc triển khai thực hiện quan điểm của Vatican ở Liên Hội đồng Giám mục Á Châu và Hội đồng Giám mục Việt Nam.

Từ khóa: Công giáo, quan điểm, truyền thông, truyền thông xã hội, Vatican.

1. Dẫn nhập

Trong xã hội ngày nay, truyền thông có ảnh hưởng rất lớn trong hầu hết các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hóa cũng như trong đời sống hằng ngày của mỗi người. Truyền thông tác động đến nhận thức công chúng, và từ đó dẫn đến cách hành động và ứng xử của công chúng. Nhờ truyền thông mà nhiều vấn đề được xã hội chấp nhận và lan truyền nhanh trong công chúng.

Truyền thông là quá trình trao đổi thông tin có mục đích cụ thể giúp người nhận thông tin có thể cập nhật kiến thức mới, giúp họ thay đổi nhận thức và định hướng tốt hơn về một vấn đề cụ thể. Truyền thông xã hội/truyền thông mạng, hiểu một cách chung nhất, là khái niệm chỉ một phương thức truyền thông dựa trên nền tảng các dịch vụ trực tuyến, tức là những trang web trên Internet.

* ThS., Nghiên cứu sinh Khoa Tôn giáo học, Học viện Khoa học Xã hội.

Truyền thông trong và bởi Giáo hội Công giáo về bản chất là những truyền thông về Tin Mừng của Đức Jesus Kitô. Do tầm quan trọng của các hoạt động truyền thông trong việc loan báo Tin Mừng và những ảnh hưởng mạnh mẽ của các thông điệp truyền thông trong đời sống con người, Giáo hội Công giáo quan tâm nhiều đến việc tiếp cận lĩnh vực quan trọng này. Các tài liệu về truyền thông do Giáo hội ban hành nhằm giúp mọi thành phần dân Chúa có sự hiểu biết đúng đắn và rộng mở về công nghệ thông tin, nhờ đó họ có thể sử dụng tốt các phương tiện và kỹ thuật truyền thông mạng. Bài viết này khái quát một số quan điểm, nhận thức về phương tiện truyền thông trong xã hội hiện đại và sử dụng phương tiện truyền thông hiện đại trong việc truyền bá Tin Mừng của Giáo hội Công giáo.

2. Quan điểm của Tòa Thánh Vatican

Do tầm quan trọng của các hoạt động truyền thông trong việc loan báo Tin Mừng và những ảnh hưởng mạnh mẽ của các thông điệp truyền thông trong đời sống con người, Giáo hội Công giáo quan tâm rất nhiều đến việc tiếp cận với lĩnh vực quan trọng này. Ngay từ trước Công đồng Vatican II, các giáo hoàng đã đưa ra những hướng dẫn cho Giáo hội toàn cầu liên quan đến các phương tiện truyền thông. Năm 1936, Giáo hoàng Pius XI ban hành Thông điệp *Vigilanti Cura* về phim ảnh và đến năm 1957 ban hành Tông thư *Miranda Prorsus* về phim ảnh, truyền hình và truyền thanh trong thế kỷ XX. Tông thư nêu bật vai trò song đôi của truyền thông, vì truyền thông chia sẻ vào quyền năng sáng tạo và tiến trình tự mặc khải (self-communication) của Thiên Chúa¹.

Công đồng Vatican II bàn thảo và đưa ra rất nhiều ý kiến cho hoạt động truyền thông của Giáo hội và việc tham gia của người tín hữu. Đây là lĩnh vực gây nhiều bất đồng ý kiến nhất trong suốt Công đồng. Cuối cùng, Ngày Thế giới Truyền thông Xã hội được Công đồng Vatican II thiết lập vào ngày 4/12/1963 trong Sắc lệnh về các Phương tiện Truyền thông Xã hội (Sắc lệnh *Inter Mirifica*) với những hướng dẫn căn bản cho những ai sử dụng phương tiện truyền thông, đồng thời đề nghị nhiều phương pháp cụ thể nhằm bảo đảm Giáo hội không được chậm trễ đưa các phương tiện truyền thông vào những hình thức phục vụ đa dạng phù hợp cho việc mục vụ tông đồ. Sắc lệnh *Inter Mirifica* nêu rõ: “Giáo hội có quyền sử dụng và làm chủ bất cứ loại truyền thông xã hội nào, tùy theo sự cần thiết hay lợi ích cho việc giáo dục Kitô hữu và cho việc mưu

cầu phần rỗi các linh hồn; các vị chủ chăn đáng kính có nhiệm vụ huấn luyện và hướng dẫn các tín hữu để họ biết dùng cả những phương tiện này mà theo đuổi phần rỗi và sự toàn thiện của mình cũng như của toàn thể gia đình nhân loại...”².

Hàng năm, các giáo hoàng đều gửi thông điệp nhân Ngày Thế giới Truyền thông Xã hội đến toàn thể tín đồ với một chủ đề đặc biệt cho mỗi năm. Đây là những thông điệp rất phong phú và hợp thời cho toàn Giáo hội, đặc biệt trong khía cạnh mục vụ truyền thông. Các thông điệp cho Ngày Thế giới Truyền thông là những định hướng cụ thể cho các Giáo hội địa phương, đặc biệt là các ủy ban về truyền thông xã hội của các Hội đồng Giám mục và các cơ quan truyền thông Công giáo, nỗ lực truyền đạt rộng rãi và áp dụng trong từng hoàn cảnh cụ thể. Trong thông điệp Ngày Thế giới Truyền thông năm 2002 về “Internet: Một diễn đàn mới cho việc rao giảng Tin Mừng”, Giáo hoàng John Paul II nói chi tiết hơn về việc phải sử dụng Internet như thế nào cho việc truyền thông truyền giáo:

1) Qua Internet, Hội Thánh không chỉ tham gia cuộc đối thoại của xã hội giống như người ta ngồi nói chuyện ở nơi họp chợ (Forum, Aeropagus) của thế giới. Nhờ Internet mà các thông tin và suy tư về đức tin Kitô giáo cũng được truyền đạt.

2) Internet có thể kích thích sự quan tâm “và làm cho cuộc gặp gỡ đầu tiên với thông điệp Kitô giáo có thể thực hiện được”. Điều quan trọng là phải duy trì và phát triển mối quan tâm này, đặc biệt giữa giới trẻ. Tuy nhiên, ta phải ý thức rằng cuối cùng người ta cũng sẽ phải bỏ thế giới ảo để vào thế giới thật của cộng đoàn Kitô giáo.

3) Một khả năng nữa trong việc sử dụng Internet cho việc truyền giáo là cung cấp sự giúp đỡ tiếp theo sau cuộc gặp gỡ ban đầu. Các chương trình Internet có thể giúp đào sâu đức tin và nhận thức. Chúng có thể được dùng cho việc giảng dạy giáo lý ban đầu và thường xuyên, và cũng được dùng để chia sẻ kinh nghiệm đức tin, trả lời các câu hỏi và cung cấp một bối cảnh tốt hơn cho các cuộc gặp gỡ ban đầu và các kinh nghiệm đức tin.

4) Các chương trình được thiết kế đặc biệt cho truyền thông truyền giáo trên Internet có thể là hình thức cung cấp thông tin đơn giản qua các website (ví dụ, www.vatican.va), nhưng cũng có cả các dịch vụ tư vấn, các thắc mắc và trả lời; chúng có thể là các ‘phòng-chat’ hay các hình thức đối thoại khác để trao đổi kinh nghiệm và ý kiến.

5) Nhờ Internet người ta có thể gia tăng các mối tiếp xúc bằng các cách xưa nay chưa từng được nghĩ tới, sự kiện này mở ra những tiềm năng tuyệt vời cho việc loan báo Tin Mừng³.

Giáo hoàng John Paul VI cho rằng Giáo hội “có lỗi trước mặt Chúa” nếu không sử dụng các phương tiện truyền thông cho việc truyền bá Tin Mừng, và tuyên bố “sử dụng các phương tiện truyền thông chỉ để loan truyền thông điệp Kitô giáo và giáo huấn chân thật của Giáo hội là chưa đủ. Cần phải hội nhập thông điệp này trong “nền văn hóa mới” đã được hình thành bởi truyền thông hiện đại”, “Các phương tiện truyền thông xã hội có thể và phải là các công cụ của chương trình Tái Tin Mừng hóa và Tân Tin Mừng hóa của Hội Thánh trong thế giới hôm nay...”⁴.

Sau Công đồng Vatican II, với yêu cầu của Sắc lệnh *Inter Mirifica*, Huấn thị Mục vụ đầu tiên được ban hành năm 1971, có tên là *Communio et Progressio* (Hiệp thông và Tiến bộ), đưa ra nhận định: các phương tiện truyền thông hiện đại đem lại những cách thức và vị thế mới để đưa con người đối diện với thông điệp của Tin Mừng⁵, từ đó hướng dẫn cụ thể cho việc gây dựng ý thức, định hướng và lên kế hoạch mục vụ để có thể dẫn thân hữu hiệu vào lĩnh vực truyền thông.

Trước sự phát triển nhanh của kỹ thuật công nghệ, năm 1992, Hội đồng Tòa Thánh về Truyền thông Xã hội đưa ra Huấn thị Mục vụ *Aetatis Novae* (Huấn thị Thời đại mới về việc Truyền thông Xã hội). Sau khi đưa ra những thay đổi nhanh chóng của những công nghệ đã có sẵn và sự xuất hiện các phương tiện viễn thông mới, nhận định về sự thay đổi bản chất của truyền thông và việc sử dụng đa dạng các phương tiện truyền thông, trong đó có Internet, Huấn thị nêu: “chúng tôi khuyến khích các chủ chăn và mọi người trong Giáo hội hãy tìm hiểu sâu xa các vấn đề có liên quan tới việc truyền thông và các phương tiện truyền thông, đồng thời hãy biến những hiểu biết ấy của mình thành những chính sách và những chương trình làm việc khả thi”⁶.

Ngoài những văn kiện chính của Tòa Thánh nêu trên, còn có các tài liệu khác của Hội đồng Giáo hoàng về truyền thông xã hội, như: Huấn luyện các linh mục tương lai liên quan đến các phương tiện truyền thông xã hội (1986); Phim khiêu dâm và bạo lực trong các phương tiện truyền thông và Các tiêu chuẩn về hợp tác đại kết và liên tôn giáo trong truyền thông (1989); Về 100 năm phim ảnh (1995); Đạo đức trong quảng cáo (1997); Đạo đức trong truyền thông (2000); Giáo hội và Internet và Đạo

đức trong Internet (2002). Hội đồng Tòa Thánh về Truyền thông Xã hội khi đưa ra 2 văn kiện Giáo hội và Internet và Đạo đức trong Internet đã đặc biệt ám chỉ đặc tính tương hỗ của Internet có thể giúp Giáo hội đạt được viễn cảnh mà Công đồng Vatican II nhắm tới về sự hiệp thông giữa các thành viên trong Giáo hội. Tông thư *Sự phát triển nhanh chóng* do Giáo hoàng John Paul II ban hành ngày 24/01/2005 nhấn mạnh truyền thông đại chúng cần được đặt trong khuôn khổ những quyền hạn và nghĩa vụ, dù theo quan điểm trách nhiệm đào tạo và luân lý, hay bởi ràng buộc về luật pháp.

Các văn kiện của Giáo hội về truyền thông phản ánh các quan điểm thần học ảnh hưởng tới lối suy nghĩ, tiếp cận và sử dụng truyền thông trong sứ mạng truyền giáo. Huấn thị Mục vụ *Communio et Progressio* (1971) nêu: Chúa Jesus là Nhà Truyền thông Cứu Độ và là người Thầy của Truyền thông. Người là Ngôi Lời của Chúa Cha, trong Người mọi sự được tạo thành. Người là Ngôi Lời ở trong Chúa Cha từ nguyên thủy, và qua Người tất cả mọi tạo vật được hiệp thông trong hình ảnh của Thiên Chúa. Như thế truyền thông xuất phát từ mầu nhiệm Thiên Chúa Ba Ngôi, và có mục đích tối hậu là đưa nhân loại, cùng với các phương tiện truyền thông, đi vào sự hiệp thông với Thiên Chúa. Huấn thị Mục vụ *Communio et Progressio* cũng lưu ý: “Ủy ban Truyền thông Xã hội của HĐGM cấp quốc gia hay vị giám mục đặc trách truyền thông chịu trách nhiệm việc hướng dẫn mọi hoạt động của các văn phòng cấp quốc gia. Họ phải vạch ra các hướng dẫn chung cho sự phát triển việc tông đồ Truyền thông Xã hội ở cấp quốc gia”⁷. Huấn thị Mục vụ *Aetatis Novae* (1992) nhận định về sự thay đổi bản chất của truyền thông và việc gia tăng sử dụng các phương tiện truyền thông. Cả hai tài liệu Giáo hội và Internet và Đạo Đức trong Internet (2002) đều nhấn mạnh đến sức mạnh của kỹ thuật và cơ hội mà Internet đem lại, cho rằng nó có thể giúp mọi người trên hành tinh này sống trong một thế giới được điều hành bởi công bằng, hòa bình và yêu thương⁸. Những người có trách nhiệm trong Giáo hội được yêu cầu quan tâm đặc biệt đến các hoạt động truyền thông và cố gắng thực hiện mọi điều khả thi trong hoàn cảnh của mình. Trong Tông thư *Sự Phát triển Nhanh chóng*, Giáo hoàng John Paul II nêu rõ: “Hiện tượng truyền thông hiện nay thúc đẩy Giáo hội phải xem xét lại về mục vụ và văn hóa để có thể thích ứng được với thời đại của chúng ta. Hơn ai hết, các mục tử phải gánh lấy trách nhiệm này. Mọi điều khả thi đều phải được đưa ra thực hiện để Tin Mừng có thể thâm nhập vào xã

hội, kích thích con người lắng nghe và chấp nhận sứ điệp của Tin Mừng”⁹. Nhìn chung, Sắc lệnh về Truyền thông Xã hội của Công đồng Vatican II (Inter Mirifica, số 19-21) và các huấn thị “Sự Phát triển Nhanh chóng” và “Huấn thị Mục vụ Thời đại mới về việc Truyền thông Xã hội” (Communio et Progressio, số 170-176 và Aetatis Novae, số 19-23) đều đưa ra nhiều hướng dẫn cụ thể và yêu cầu các Hội đồng Giám mục tổ chức và duy trì các văn phòng truyền thông cấp quốc gia.

3. Quan điểm của Liên Hội đồng Giám mục Á Châu về truyền thông

Tổ chức Liên Hội đồng Giám mục Á Châu (Federation of Asian Bishops' Conferences - FABC) được thành lập từ năm 1970, nhằm liên kết Hội đồng Giám mục của các quốc gia tại Châu Á để chia sẻ với nhau những suy tư và nỗ lực truyền bá Tin Mừng cho các dân tộc tại Châu Á. Đây là Hiệp hội được thành lập với sự phê chuẩn của Tòa Thánh, và Việt Nam là một trong các thành viên sáng lập của FABC. Để thực hiện mục đích của mình, FABC có nhiều văn phòng đặc trách các lĩnh vực khác nhau trong các sinh hoạt mục vụ đa dạng của Giáo hội. Hoạt động của các văn phòng này nhằm đẩy mạnh việc trao đổi thông tin và hợp tác giữa các Giáo hội địa phương và các giám mục ở Châu Á; nghiên cứu các vấn đề về lợi ích chung cho Giáo hội ở Châu Á; xem xét các khả năng giải quyết và hợp tác.

Trong các Hội nghị Khoáng đại của FABC tại Bandung năm 1990 và tại Manila năm 1995, các giám mục Châu Á đã trao đổi về tầm quan trọng của truyền thông xã hội và quyết định thành lập Văn phòng đặc trách Truyền thông Xã hội (OSC) đặt tại Manila, Philippines, chuyên nghiên cứu và phổ biến các tài liệu về truyền thông Công giáo cho toàn vùng; tổ chức và điều phối các hội nghị và các hoạt động truyền thông Công giáo cấp miền và châu lục. Từ ngày 8 - 12/7/1996 tại Tagaytay, Philippines, OSC tổ chức cuộc họp đầu tiên (BISCOM I) với chủ đề “Các thách đố về Truyền thông cho Giáo hội tại Châu Á”. Một trong những lý do tổ chức cuộc họp và chọn chủ đề là do năm 1995 Giáo hoàng John Paul II kêu gọi các giám mục Châu Á có trách nhiệm cổ vũ sử dụng các phương tiện truyền thông phù hợp nhất cho việc loan báo Tin Mừng đến các nền văn hóa đa dạng của Châu Á. Giáo hoàng John Paul II khẳng định: Trong thời điểm Giáo hội tiến tới năm thánh kỷ niệm 2000 năm Chúa giáng sinh, việc loan báo Tin Mừng cứu độ qua các phương tiện

truyền thông đại chúng là trách nhiệm đặc biệt và cũng là cơ hội đặc biệt cho toàn thể dân Thiên Chúa.

Các hướng dẫn mục vụ về truyền thông của Liên Hội đồng Giám mục Á Châu đều hướng tới sự thống nhất tính đa dạng của các nền văn hóa khác nhau, các truyền thống và ngôn ngữ khác. Bên cạnh các cơ sở về giáo dục, y tế, xã hội, các Giáo hội địa phương ở Châu Á có rất nhiều trung tâm truyền thông như truyền thanh, truyền hình, phát hành sách, luận báo, báo chí, tuần báo và tạp chí phổ thông,... Các trung tâm truyền thông này đã nỗ lực khích lệ các hoạt động về truyền thông Công giáo tại Châu Á và tạo những liên lạc thường xuyên; thông tin, chia sẻ và đổi mới, không chỉ giữa các giám mục ở Châu Á, mà còn giữa các Giáo hội địa phương và các quốc gia trong vùng¹⁰.

Từ năm 1996, các giám mục ở Châu Á cũng khởi xướng mỗi năm phải tổ chức một cuộc họp về truyền thông và yêu cầu mỗi Hội đồng Giám mục, cũng như mỗi địa phận cần triển khai một kế hoạch mục vụ toàn diện về truyền thông để loan báo Tin Mừng trong một xã hội bị định hình bởi các phương tiện truyền thông.

Năm 1998, Thượng Hội đồng Giám mục đặc biệt dành cho Châu Á họp tại Roma, với sự tham gia của 252 giám mục. Đây là sự kiện có ý nghĩa quan trọng đối với các Giáo hội địa phương tại Châu Á tại thời điểm toàn Giáo hội chuẩn bị bước vào thiên niên kỷ mới. Nhiều vấn đề và đề nghị khác nhau được thảo luận. Sau đó, một số vấn đề được đưa vào Tông huấn Hậu thượng Hội đồng Giám mục Á Châu (Ecclesia In Asia - Giáo hội tại Á Châu) do Giáo hoàng John Paul II ban hành tại New Delhi vào ngày 6/11/1999, nhằm định hướng cho Giáo hội Á Châu đón mừng ngàn năm thứ ba của Kitô giáo, và tập trung vào những thách đố của công cuộc Phúc Âm hóa mới.

Cuộc họp lần thứ 11 (2006) của Liên Hội đồng Giám mục Á Châu đưa ra đề nghị cụ thể như sau: “Tất cả các Hội đồng Giám mục và các giáo phận cần phải chuẩn bị một kế hoạch mục vụ cho hoạt động truyền thông với một khung thời gian phù hợp và một viễn cảnh rõ ràng (clear vision) cũng như tuyên bố về sứ vụ (mission statement) phù hợp với vùng của mình”¹¹. Các đề nghị cụ thể bao gồm:

1) Tìm hiểu thực tế và phân tích đánh giá tình hình hiện có: các đối tượng khán thính giả, các nhóm đang thực hiện và phân phối chương trình, các nhu cầu cấp thiết...

2) Xem xét các nguồn lực về truyền thông sẵn có để sử dụng hợp lý: phương tiện, nhân sự, tài chánh, hiện trạng giáo dục về truyền thông và các khả năng hợp tác...

3) Phát triển chiến lược và thiết lập các mục tiêu: các chương trình khả thi, hướng tới kết nối sử dụng các nguồn lực và các phương tiện truyền thông cho việc loan báo Tin Mừng, các phương pháp và nội dung giáo dục truyền thông, hỗ trợ các chuyên gia truyền thông...

4) Thực hiện hiệu quả các kế hoạch hành động: đạt đến mục tiêu đề ra.

5) Các phương thức để giám sát và đánh giá thường xuyên¹².

Các tài liệu về truyền thông xã hội của Liên Hội đồng Giám mục Á Châu rất phong phú và phù hợp với bối cảnh các nước Châu Á, đó là những hướng dẫn cụ thể, rõ ràng mà Giáo hội Công giáo tại Việt Nam có thể sử dụng để hoàn thành sứ mạng truyền giáo của mình trong bối cảnh toàn cầu hóa và thông tin kỹ thuật số hôm nay.

4. Quan điểm của Hội đồng Giám mục Việt Nam

Từ tình hình lịch sử và kinh nghiệm, Giáo hội Công giáo tại Việt Nam hiểu sâu hơn về ý nghĩa của sứ mạng truyền giáo theo bối cảnh riêng của mình. Sự hiểu biết này đang được canh tân và gia tăng thêm sinh lực mới, phù hợp với những định hướng của Giáo hội tại Châu Á và Giáo hội toàn cầu. Điều hạn chế xét về phương diện hội nhập là Việt Nam tuy thuộc về lục địa Châu Á, nhưng vì nhiều lý do khác nhau, đời sống Giáo hội Công giáo tại Việt Nam vẫn mang nặng tính “Tây phương”, và suốt một thời gian dài ít giao lưu với các Giáo hội địa phương khác tại Châu Á. Tuy nhiên, hiện nay việc hội nhập trên mọi bình diện của Việt Nam với khu vực Đông Nam Á và toàn vùng Châu Á đang được cải thiện ngày càng tốt hơn. Thời gian gần đây, Giáo hội Công giáo tại Việt Nam đã có sự tham gia đều đặn hơn trong các cuộc họp của vùng và có nhiều đóng góp năng động được đánh giá cao. Nhờ đó, Giáo hội Công giáo tại Việt Nam có thể nắm bắt và hướng dẫn người tín hữu đi vào các đường hướng chung của Giáo hội tại Châu Á và Giáo hội toàn cầu.

Giáo hội Công giáo tại Việt Nam triển khai hoạt động truyền thông xã hội bằng các phương tiện truyền thông chậm hơn so với các Giáo hội Công giáo ở các nước trong khu vực khoảng 10 năm. Trước đó, Giáo hội Công giáo tại Việt Nam cho rằng chứng tá đời sống vẫn là phương cách truyền thông quan trọng nhất. Thư Chung năm 2000 của Hội đồng Giám

mục Việt Nam (HĐGMVN) viết: “Vì Đức Giêsu tự đồng hóa mình với những người đói, người nghèo, người tàn tật, người bị bỏ rơi, chúng ta hãy dẫn thân phục vụ hiệu quả cho những người nghèo khổ... Những việc phục vụ này không chỉ phát xuất từ lòng trắc ẩn tự nhiên của con người, nhưng còn từ đức ái sâu xa của người Kitô hữu, vì mỗi lần chúng ta làm việc đó là chúng ta làm cho chính Chúa Kitô”¹³.

Tuy Hội đồng Giám mục Việt Nam chưa ra một văn kiện chính thức nào liên quan đến truyền thông, nhưng có thể nhận ra một số ý tưởng trong các văn kiện và hoạt động của Giáo hội. Trong Thư Chung năm 2001 của HĐGMVN, các giám mục gửi thông điệp tới mọi tín hữu hãy sống sứ mạng loan báo đức tin của mình một cách mới theo các lời dạy của Tin Mừng và của Giáo hội. Thư chung ghi: “Canh tân lối suy nghĩ có nghĩa là canh tân quan điểm của chúng ta. Tin Mừng và các giáo huấn xã hội của Giáo hội là những quy tắc hành động nhằm xây dựng, phát triển và thăng tiến...”¹⁴.

Tại Hội nghị thường niên lần thứ 27 của HĐGMVN vào tháng 9/2006, tại Huế, HĐGMVN quyết định thành lập Ủy ban Truyền thông Xã hội với mục đích giúp Hội đồng Giám mục Việt Nam điều hành các sinh hoạt liên quan đến truyền thông xã hội, và bổ nhiệm Giám mục Nguyễn Văn Đệ làm Chủ tịch Ủy ban. Ngày 29/01/2007, Ủy ban Truyền thông Xã hội trực thuộc Hội đồng Giám mục Việt Nam chính thức được thành lập. Các nhiệm vụ cụ thể của Ủy ban như sau:

- 1) Giúp mọi thành phần dân Chúa hiểu rõ tầm quan trọng, lợi ích, ảnh hưởng lớn lao của truyền thông xã hội trong việc phục vụ Tin Mừng theo giáo huấn của Giáo hội dưới sự hướng dẫn của Hội đồng Giám mục Việt Nam.
- 2) Định hướng và hỗ trợ các hoạt động về truyền thông xã hội của các giáo phận, giáo xứ và dòng tu.
- 3) Phát huy và điều phối sự tham gia của các phương tiện truyền thông xã hội vào việc thông truyền, loan báo Tin Mừng Chúa đến cho mọi người.
- 4) Nghiên cứu, phổ biến các sắc lệnh, văn kiện, giáo huấn của Giáo hội.
- 5) Phổ biến các tài liệu, văn kiện, giáo huấn, đường hướng mục vụ, thư chung, thư mục vụ, các tin tức, sinh hoạt, thời sự tôn giáo của HĐGMVN và các giáo phận, giáo xứ, dòng tu.

6) Tổ chức các khóa đào tạo huấn luyện nhân sự về truyền thông xã hội cho các giáo phận, dòng tu.

7) Mở các khóa học giúp sử dụng, quản trị, điều hành giáo phận và giáo xứ bằng kỹ thuật điện toán.

8) Thông truyền Tin Mừng bằng mọi phương tiện kỹ thuật truyền thông như: internet, truyền thanh, truyền hình, in ấn, phát hành các sách báo, tập san, phim ảnh, các băng đĩa Công giáo.

9) Cổ vũ các nỗ lực truyền thông xã hội phục vụ chân thiện mỹ trong đời sống con người và xã hội.

10) Cổ vũ tinh thần hiệp thông trong Giáo hội và thế giới.

Cơ cấu tổ chức và nhiệm vụ của các tiểu ban trong Ủy ban Truyền thông Xã hội, Hội đồng Giám mục Việt Nam gồm:

1) Tiểu ban Tin Mừng

Nhiệm vụ: thông truyền, phổ biến Lời Chúa, các bài giảng, các bài suy niệm, học hỏi, chia sẻ, các loại thi ca, hội họa, thánh nhạc.

2) Tiểu ban Văn kiện Giáo hội

Nhiệm vụ: thu thập, tổng hợp và phổ biến giáo huấn của Giáo hội hoàn vũ và địa phương, thu thập và dịch các văn kiện Giáo hội về truyền thông.

3) Tiểu ban Ôn gọi

Nhiệm vụ: phổ biến tài liệu về ơn gọi, lịch sử, linh đạo các dòng tu, phát triển các ơn gọi.

4) Tiểu ban Thời sự

Nhiệm vụ: thu thập, phổ biến các tin tức sinh hoạt của Giáo hội toàn cầu và địa phương.

5) Tiểu ban Nghe nhìn

Nhiệm vụ: phổ biến các chương trình truyền thanh, truyền hình giáo lý Công giáo, các phim ảnh, băng đĩa Công giáo và các băng đĩa mang tính giáo dục.

6) Tiểu ban Văn hóa nghệ thuật

Nhiệm vụ: sử dụng các loại hình văn hoá nghệ thuật để loan truyền Tin Mừng.

7) Tiểu ban Giáo dục và đào tạo truyền thông

Nhiệm vụ: giáo dục truyền thông và đào tạo nhân sự đặc trách về mục vụ truyền thông xã hội cho các giáo phận và dòng tu.

8) Tiểu ban Kỹ thuật truyền thông

Nhiệm vụ: mở các khóa hướng dẫn cách thức sử dụng các phương tiện truyền thông xã hội nói chung; trong việc tổ chức, điều hành, quản lý giáo phận, giáo xứ, dòng tu bằng điện toán nói riêng.

9) Tiểu ban Truyền thông cho dân tộc thiểu số

Nhiệm vụ: nghiên cứu và phổ biến các lợi ích về truyền thông xã hội cho anh em dân tộc thiểu số, chuyển ngữ để họ có thể đón nhận Tin Mừng.

10) Tiểu ban Website

Nhiệm vụ: điều hành website của HDGMVN và website của Ủy ban Truyền thông.

11) Tiểu ban Ấn loát và xuất bản

Nhiệm vụ: thực hiện và phát hành các ấn phẩm Công giáo.

Tháng 5/2007, Ủy ban Truyền thông Xã hội, Hội đồng Giám mục Việt Nam lần đầu tiên tham dự Hội nghị Quốc tế về Truyền thông lần thứ 6 (BISCOM VI) của Liên Hội đồng Giám mục Á Châu tổ chức tại Bangkok với chủ đề “Quy hướng việc truyền thông về thừa tác vụ ở Châu Á - Các kỹ thuật truyền thông hiện đại cho Giáo hội”. Đến nay, mỗi giáo phận Công giáo ở Việt Nam đều thành lập Ban Truyền thông Xã hội.

5. Kết luận

Trong xã hội hiện đại, truyền thông có vai trò rất quan trọng đối với đời sống xã hội. Quá trình truyền thông không chỉ đơn giản là quá trình truyền tin mà thông qua các hoạt động truyền thông, hệ thống chân lý, giá trị, chuẩn mực xã hội được xây dựng và duy trì. Truyền thông là công cụ để phản ánh dư luận xã hội, sự đánh giá của các nhóm xã hội lớn, của quần chúng nói chung về các hiện tượng/sự việc trên cơ sở các quan hệ xã hội đang tồn tại.

Giáo hội Công giáo đề cao truyền thông, trong đó có truyền thông xã hội. Nhưng các giáo hoàng cũng nhận thấy việc sử dụng công nghệ thông tin trong truyền thông truyền giáo có một số hạn chế. “Internet cung cấp những sự hiểu biết hết sức rộng rãi, nhưng không dạy các giá trị; và khi

các giá trị bị coi thường, thì chính nhân tính của chúng ta cũng bị hạ thấp và người ta dễ đánh mất phẩm giá siêu việt của mình. Bất chấp những tiềm năng to lớn của nó cho sự thiện, ai ai cũng đã thấy rõ ràng một số cách thức dễ dãi và bản tiện mà việc sử dụng Internet gây ra...”, “sự tiến bộ của công nghệ đang làm ‘thay đổi bộ mặt trái đất’, thậm chí đang vượt tới việc chinh phục không gian... sự phát triển trong lĩnh vực công nghệ thông tin rất có khả năng tạo ra những phản ứng dây chuyền, đưa tới những hậu quả khó lường”¹⁵.

Trong hoạt động loan báo Tin Mừng thì những nhà truyền thông Công giáo là những người chịu trách nhiệm về luân lý đạo đức, nhưng những người tiếp nhận truyền thông cũng có phần trách nhiệm của mình. Họ cũng phải biết lựa chọn các chương trình truyền thông theo tiêu chuẩn đạo đức lành mạnh, có trách nhiệm góp ý kiến hoặc tẩy chay những loại truyền thông phi luân. Để hướng Giáo hội khai thác những đóng góp và khắc phục những hạn chế của truyền thông, Giáo hoàng Benedict XVI cho rằng: “Nếu các công nghệ kỹ thuật mới phải phục vụ cho thiện ích của các cá nhân và xã hội, thì những người sử dụng chúng phải tránh sự chia sẻ những lời nói và hình ảnh làm mất phẩm giá con người, và như thế loại trừ những gì đang nuôi dưỡng lòng hận thù và sự bất bao dung, những gì làm giảm giá trị đẹp và sự sâu kín của giới tính con người, những gì khai thác những người yếu đuối và những người dễ bị thương tổn”¹⁶.

Thư Mục vụ của HĐGMVN năm 2001 là một lời khuyến cáo và nhắc nhở người Công giáo về sự nguy hiểm của chủ nghĩa duy vật chất và chủ nghĩa tiêu thụ: “Trong bối cảnh kinh tế thị trường, tiền bạc, địa vị và danh vọng có khuynh hướng trở thành mục tiêu của đời sống với nguy cơ phá vỡ cả những mối quan hệ thánh thiêng nhất; canh tân thực sự mời gọi chúng ta làm chứng cho sự hiệp thông và hiệp nhất mà Chúa Jesus đã đem đến nhờ cái chết và sự phục sinh của Người”¹⁷. Hàng giáo phẩm Công giáo Việt Nam đã hiệp nhất trong quan điểm sống Tin Mừng và truyền thông cho người tín hữu những hướng dẫn cụ thể cho việc sống đạo.

Do những điều kiện khách quan và chủ quan, lĩnh vực truyền thông nói chung và truyền thông xã hội nói riêng còn khá mới đối với HĐGMVN. Tuy nhiên, HĐGMVN cần đặc biệt quan tâm đến lĩnh vực này vì các phương tiện truyền thông hiện đại có thể góp phần không nhỏ cho việc truyền giáo, giáo dục đạo đức, tránh những lạm dụng để lại nhiều tác hại tinh thần cho nhiều người, nhất là giới trẻ. Chủ tịch đầu tiên

của Ủy ban Truyền thông Xã hội thuộc HĐGMVN cho rằng: “Cùng với các phương tiện truyền thống như chứng tá đời sống, giáo huấn, tiếp xúc cá nhân, lòng đạo đức bình dân, phụng vụ và các cuộc cử hành mừng lễ, việc sử dụng các phương tiện truyền thông hôm nay là thành phần thiết yếu trong việc rao giảng Tin Mừng và giáo huấn”¹⁸. Thực tế cho thấy, HĐGMVN cần phải đẩy mạnh hơn nữa các hoạt động trong lĩnh vực truyền thông xã hội; Cần có các chương trình giảng dạy thường xuyên về Thần học và Mục vụ Truyền thông cũng như các kỹ năng truyền thông xã hội trong các Chủng viện, Học viện Thần học, các Trung tâm Mục vụ,... để hình thành đội ngũ có chuyên môn trong lĩnh vực này./.

CHÚ THÍCH:

- 1 *Truyền thông Công giáo Việt Nam 50 năm qua*, <http://www.giaophanvinhlong.net>
- 2 *Truyền thông đầu tiên*, trang thông tin điện tử <http://www.simonhoadalat.com>, truy cập ngày 16/3/2015.
- 3 *Thông điệp cho Ngày Thế giới Truyền thông năm 2002*, Cổng thông tin điện tử của Hội đồng Giám mục Việt Nam, <http://www.hdgmvietnam.org>, truy cập tháng 4/2015.
- 4 <http://www.vietcatholicnews/giaohoi&internet/htm>, update ngày 4/3/2002, truy cập ngày 17/3/2015.
- 5 <http://www.vietcatholicnews/giaohoi&internet/htm>, update ngày 4/3/2002, truy cập ngày 17/3/2015.
- 6 *Huấn thị Thời đại mới về việc truyền thông xã hội*, trang thông tin điện tử: <http://www.truyen-tin.net>, truy cập tháng 6/2015.
- 7 <http://www.giaophanvinhlong.net/Truyen-Thong-Cong-Giao-Viet-Nam-3.html>, truy cập ngày 17/3/2015.
- 8 Linh mục Giuse Mạnh Hữu, *Giáo hội và diễn đàn Internet*, trang thông tin điện tử của Tổng Giáo phận Sài Gòn, <http://tgpsaigon.net>, và *Đạo đức trong Internet*, trang thông tin điện tử <http://www.chungnhanduckito.net>, truy cập tháng 6/2015.
- 9 <http://www.giaophanvinhlong.net/Truyen-Thong-Cong-Giao-Viet-Nam-3.html>, truy cập ngày 17/3/2015.
- 10 *Truyền thông Công giáo Việt Nam 50 năm qua*, tldd.
- 11 *Các tham dự viên được chào đón nồng nhiệt tại hội nghị truyền giáo Á Châu*, Cổng thông tin điện tử Hội đồng Giám mục Việt Nam, <http://hdgmvietnam.org>, truy cập tháng 6/2015.
- 12 *Các tham dự viên được chào đón nồng nhiệt tại hội nghị truyền giáo Á Châu*, Cổng thông tin điện tử Hội đồng Giám mục Việt Nam, <http://hdgmvietnam.org>, truy cập tháng 6/2015.
- 13 *Thư Chung năm 2000 của Hội đồng Giám mục Việt Nam: “Sống làm chứng và loan báo Tin Mừng”*, trang thông tin điện tử của giáo xứ Đông Xuyên (huyện Tiên Lãng, Tp. Hải Phòng), <http://dongxuyen.org>, truy cập tháng 6/2015.
- 14 *Thư Chung năm 2001*, Cổng thông tin điện tử của Hội đồng Giám mục Việt Nam, <http://hdgmvietnam.org>, truy cập tháng 6/2015.

- 15 John Paul II, “Thông điệp Ngày Thế giới Truyền thông năm 1990”, trong *L'Osservatore Romano*, ngày 25/01/1990, tr. 6; Hiến chế *Vui mừng và Hy vọng* (*Gaudium et Spes*), số 5, trong AAS, LVIII (1996), tr. 1028.
- 16 *Thông điệp Ngày Thế giới Truyền thông lần thứ 43 (2009) của Giáo hoàng Benedict XVI*, Công thông tin điện tử của Hội đồng Giám mục Việt Nam, <http://hdgmvietnam.org>, truy cập tháng 6/2015.
- 17 *Thư Chung năm 2001*, Công thông tin điện tử của Hội đồng Giám mục Việt Nam, <http://hdgmvietnam.org>, truy cập tháng 6/2015.
- 18 *Ngày quốc tế truyền thông xã hội 2009 - Phỏng vấn Đức cha Phêrô Nguyễn Văn Độ, SDB, Chủ tịch Ủy ban Truyền thông Xã hội*, Công thông tin điện tử của Hội đồng Giám mục Việt Nam, <http://hdgmvietnam.org/>, truy cập tháng 6/2015.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Eilers, *Communicating in Community* (2002).
2. FABC - 11th Bishop Meet, *Việc Quản trị Truyền thông đối với các Hội đồng Giám mục*, Rizal, Philippines, 2006, số 1.
3. Karl Muller et al., eds., *Dictionary of Mission: Theology, History, Perspective*, Maryknoll, New York: Orbis Books, 1998.
4. Hội đồng Giám mục Việt Nam (1980), *Thư Chung năm 1980: Rao giảng Tin Mừng giữa lòng dân tộc*, Hà Nội.
5. Hội đồng Giám mục Việt Nam, *Thư Chung năm 2001: Để họ được sống và sống đời đời*; *Thư Chung năm 2000*, Công thông tin điện tử của Hội đồng Giám mục Việt Nam, <http://hdgmvietnam.org>, truy cập tháng 7/2015.
6. Ngọc Lan, “Truyền thông Công giáo Việt Nam - Cơ hội hay Thách đố?”, *Báo Hiệp Thông* (Bản tin của HĐGMVN) số 42 và số 43, 2007.

Abstract

VIEWS OF THE VATICAN, THE FEDERATION OF ASIAN BISHOPS' CONFERENCES AND THE VIETNAM EPISCOPAL COUNCIL ON COMMUNICATION AND SOCIAL COMMUNICATION

The Second Vatican Council established the World Day of Social Communication of the Catholic Church (the decree of *Inter Mirifica*). The World Day of Social Communication was formed by the Catholic Church because of awareness of the Church's leaders about development, role and impact of media. After the promulgation of the decree of *Inter Mirifica*, the Holy See issued the Apostolic letters, Instructions or Texts which indicated the need of applying the information technology in evangelisation. This article mentions the views of the Vatican on communication and social communication; the deployment and implementation of the views of the Vatican at the Federation of Asian Bishops' Conferences and the Vietnam Episcopal Council.

Keywords: Catholicism, views, communication, social communication, Vatican.